Lieta Nr. A420584710
AA43-0507-12/3

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2012.gada 16.maijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja S.Gintere,
tiesneses M.Osmane un V.Zommere,

piedaloties pieteicējas akciju sabiedrības „PKL Flote" pārstāvim zvērinātam advokātam Artūram Spīgulim un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Rīgas Brīvostas pārvaldes pārstāvim zvērinātam advokātam Salvim Kozlovam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz akciju sabiedrības „PKL Flote" pieteikumu par Rīgas Brīvostas valdes ar 2009.gada 19.novembra lēmumu Nr.120 „Par grozījumiem Rīgas ostas maksās" apstiprināto Grozījumu Rīgas ostas maksās 8.punkta atcelšanu, sakarā ar Rīgas Brīvostas pārvaldes apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 29.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2010.gada 9.februārī laikrakstā „Latvijas Vēstnesis" publicēts Rīgas Brīvostas pārvaldes paziņojums, ka ar Rīgas Brīvostas valdes 2009.gada 19.novembra lēmumu Nr.120 izdoti Grozījumi Rīgas ostas maksās.

[2] 2010.gada 18.martā Administratīvajā rajona tiesā saņemts AS „PKL Flote" pieteikums par Rīgas Brīvostas valdes ar 2009.gada 19.novembra lēmumu Nr.120 apstiprināto Grozījumu Rīgas ostas maksās 7. un 8.punkta atcelšanu. Pieteikumā norādīts turpmāk minētais.

[2.1] Rīgas Brīvostas pārvalde primāri darbojas publisko tiesību jomā. Tās veiktās valsts pārvaldes funkcijas uzskaitītas likuma „Par ostām" 7.panta pirmajā daļā, to starpā ir funkcija noteikt ostas maksu un tarifu robežlīmeņus likuma 15.pantā minētajiem pakalpojumiem.

[2.2] Lēmumam ir konstatējamas visas administratīvā akta pazīmes, un tas ir pieteicējam nelabvēlīgs. Lēmuma adresāts ir tie ostas pakalpojumu sniedzēji, kas sniedz velkoņu pakalpojumus. Velkoņu pakalpojumus Rīgas ostā piedāvā tikai divas personas – pieteicējs un pati Rīgas Brīvostas pārvalde, kuras kompetencē ir regulēt savas un sava vienīgā konkurenta tiesiskās attiecības. Līdz ar to lēmums izdots attiecībā uz divām individuāli noteiktām personām.

[2.3] Noteikumos minētais Green Award Certificate neietekmē velkoņu pakalpojumu sniegšanas apjomu vai izdevumus, tādēļ pienākums piemērot atlaidi pārkāpj brīva tirgus un tiesību nodarboties ar uzņēmējdarbību aizsardzības pamatprincipus.

[2.4] Likumdevējs nav paredzējis Rīgas Brīvostas pārvaldei noteikt atlaižu apjomu, kāds jānodrošina pakalpojumu sniedzējam.

[2.5] Ja Rīgas Brīvostas valde būtu izvērtējusi izdošanas lietderību, tad nonāktu pie atziņas, ka šāda regulējuma noteikšana nav lietderīga.

[2.6] Rīgas Brīvostas pārvalde, izmantojot savu stāvokli, izlēma, kurus kuģus Rīgas ostā apkalpos pieteicējs un kurus pati Brīvosta. Līdz ar to, nosakot, kuriem kuģiem jāpiemēro atlaide, var rasties situācija, ka Brīvosta apkalpos kuģus, no kuriem var saņemt pilnu maksu, bet pieteicējam atliks sniegt velkoņu pakalpojumus tiem kuģiem, kuriem jāpiešķir obligāta atlaide.

[2.7] Lēmumā nav norādīts administratīvā akta adresāts, nav iekļauts pamatojums un lietderības apsvērumi, kā arī nav ietverta norāde, kur un kādā termiņā lēmumu apstrīdēt vai pārsūdzēt. Nav noskaidrots pieteicēja viedoklis un pārkāpts labas pārvaldības princips.

[3] Atbildētāju pārstāvošā iestāde Rīgas Brīvostas pārvalde rakstveida paskaidrojumos pieteikumu neatzina, pamatojoties uz turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Norma, kas paredz piemērot atlaidi tankkuģiem, kuriem ir izsniegts Green Award Certificate, atbilst vispārpieņemtai starptautiskai praksei un Eiropas Savienības vadlīnijām vides jomā, kas paredz veicinošus pasākumus kuģiem, kas aprīkoti ar videi draudzīgāku tehnoloģiju iekārtām. Šāda politika paaugstina vides aizsardzības standartus ostā un kalpo sabiedrības interešu nodrošināšanai. Green Award veicinoši pasākumi ir ieviesti tādās ostās kā Klaipēda, Amsterdama, Ģente, Roterdama u.c. Nav saprotams, kāpēc pieteicēja apstrīd šo grozījumu, jo tas nav saistīts ar viņas sniegtajiem pakalpojumiem. Likums „Par ostām” un Rīgas ostas maksas skaidri norobežo jēdzienu ostas maksas no jēdziena ostas pakalpojumi. Pieteicēja nav ne Rīgas ostas maksu maksātāja, ne saņēmēja, tādēļ tiesvedība lietā šajā daļā ir izbeidzama.

[3.2] Norma, kas paredz samazināt maksu par ostas velkoņa izmantošanu, pasargā kuģu īpašniekus no nepamatotu noteikumu uzspiešanas saistībā ar šo pakalpojumu nodrošināšanu. Tas izskaidrojams ar šo pakalpojumu piespiedu raksturu pret kuģu īpašniekiem, jo saistās ar

kuģošanas drošības apsvērumiem. Eiropas Kopienu tiesa ir atzinusi, ka šo pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumi ir attaisnojami (lieta C-266/96). Tādējādi ostas pārvaldes tiesības izvirzīt saistošus noteikumus ir tiesiski un objektīvi pamatotas tikmēr, kamēr šīs prasības ir vienlīdzīgas un nediskriminējošas visiem pakalpojumu sniedzējiem.

[3.3] Rīgas ostas maksu 51.punkts jaunajā redakcijā tikai precizē iepriekš noteikto un piemēroto kārtību. Ņemot vērā kuģu aģentu izteiktos lūgumus, 51.punkts tika redakcionāli precizēts, lai novērstu pārpratumus un domstarpības, piemērojot šo punktu velkoņu pakalpojumiem tikai pietauvojoties piestātnē.

[3.4] 51.punkts nosaka samaksas griestus par konkrētu pakalpojumu, bet ne paša pakalpojuma cenu. Šie kritēriji ir skaidri, pārskatāmi un vienlīdzīgi visiem velkoņu pakalpojumu sniedzējiem. Turklāt Rīgas ostas maksu 44.punktā minētie kuģi ir nekomerciāla rakstura kuģi, kas ostas pakalpojumus izmanto reti, šāda prakse atbilst vispāratzītai pasaules un Eiropas ostu politikai. Samazināta tarifa piemērošana ir objektīvi pamatota arī kuģiem, kuri ostā ienāk, ārkārtas apstākļu spiesti, jo nav pamata apgalvot, ka tas rada zaudējumus ostas velkoņu pakalpojumu sniedzējiem. Līnijkuģiem samazināta tarifa piemērošana ir objektīvi pamatota ar šo kuģu regulāru ienākšanu ostā kalendāra gada laikā. Regulāra ienākšana ostā nodrošina velkoņu pakalpojumu sniedzējiem regulārus un prognozējamus ienākumus. Ir jāņem vērā ostas ekskluzīvās tiesības noteikt ostas maksu un sniegto pakalpojumu piemērošanas politiku pakalpojumu saņēmēju un kuģošanas drošības interesēs, tādēļ jautājumu par tarifu griestiem nevar skatīt šauri viena pakalpojumu sniedzēja interesēs.

[3.5] Velkoņu pakalpojumu sniegšana ir pakalpojumu sniedzēja ekskluzīva tiesība apkalpot ostā ienākošos kuģus, un pret pakalpojumu saņēmēju tas ir ostas vārdā sniegts pakalpojums neatkarīgi no personas, kas nodrošina šo pakalpojumu. Tādējādi nav pamata apgalvot, ka pārsūdzētā lēmuma 8.punkts nesasniedz leģitīmu mērķi un, to izdodot, nav ievēroti lietderības apsvērumi.

[3.6] Kā norāda pats pieteicējs, lēmums ir vispārīgs administratīvais akts. Tādēļ fakts, ka tajā nav norādīts adresāts, ir pamatots ar objektīviem apstākļiem.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 5.maija lēmumu izbeigta tiesvedība lietas daļā, kas ierosināta par Rīgas Brīvostas valdes ar 2009.gada 19.novembra lēmumu Nr.120 apstiprināto Grozījumu Rīgas ostas maksās 7.punkta atcelšanu.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 29.februāra spriedumu apmierināts AS „PKL Flote" pieteikums un atcelts Rīgas Brīvostas valdes ar 2009.gada 19.novembra lēmumu Nr.120 apstiprināto Grozījumu Rīgas ostas maksās 8.punkts (turpmāk – Grozījumu 8.punkts) no tā pieņemšanas brīža.

Tiesas spriedumā norādīti turpmāk minētie motīvi.

[5.1] Tiesa konstatēja, ka lietā ir strīds, vai pamatots ir Grozījumu 8.punkts, ar kuru izdarīti grozījumi Rīgas ostas maksās, paredzot izteikt Rīgas ostas maksu 51.punktu šādā redakcijā: „Maksimāli pieļaujamo maksu par ostas velkoņa izmantošanu samazina par 25% no piemērojamās standartlikmes, ja velkoņa pakalpojumus pietauvojoties un/vai attauvojoties izmanto: 51.1. šo noteikumu 44.punktā noteiktie kuģi; 51.2. līnijkuģis."

Tiesa atsaucās uz likuma „Par ostām" 13.panta trešo daļu, kas noteic, ka ostas maksas un tarifus nosaka ostas pārvalde un publicē laikrakstā „Latvijas Vēstnesis". Likuma 15.panta pirmajā daļā paredzēts, ka ostas pārvalde apstiprina tarifu robežlīmeņus pakalpojumiem, ko sniedz ostā.

Rīgas domes 2004.gada 6.aprīļa nolikuma Nr.95 „Rīgas brīvostas pārvaldes nolikums" 6.1.4.punkts paredz, ka tikai brīvostas valde ir tiesīga apstiprināt ostas maksas un maksimālos tarifu robežlīmeņus par pakalpojumiem, ko sniedz kuģiem ostā; lemt par ostas maksu atlaižu piešķiršanu.

[5.2] Tiesa konstatēja, ka saskaņā ar likuma „Par ostām" 15.panta pirmo daļu ostas pārvalde apstiprina tarifu robežlīmeņus šādiem pakalpojumiem, ko sniedz ostā: 1) maksu par tauvošanas darbu izpildi; 2) maksu par dzeramā ūdens piegādi; 3) maksu par atkritumu un piesārņoto ūdeņu pieņemšanu; 4) maksu par ostas velkoņu un citu peldošo līdzekļu izmantošanu; 5) maksu par ugunsdzēsēju pakalpojumiem. Saskaņā ar minētā likuma 7.panta otrās daļas 1.punktu ostas pārvaldīšanu nodrošina ostas pārvalde, kura kā publisko tiesību subjekts veic šādas valsts pārvaldes funkcijas: nosaka ostas maksu un tarifu robežlīmeņus šā likuma 15.pantā minētajiem pakalpojumiem (t.i., tarifu robežlīmeņu noteikšana likuma 15.pantā minētajiem pakalpojumiem ir viena no ostas pārvaldes kā publisko tiesību subjekta valsts pārvaldes funkcijām).

Tiesa secināja, ka Brīvostas pārvaldes tiesības noteikt tarifu robežlīmeņus par velkoņu pakalpojumiem ir paredzētas likumā un ir saistītas ar atbildētāja publiski tiesisko funkciju izpildi. Līdz ar to ierobežojumiem, kas attiecas uz samaksu par pieteicēja sniegtajiem velkoņu pakalpojumiem, ir tiesisks pamats.

Tiesa norādīja, ka Rīgas ostas maksu 51.punktā tekstā ietvertais formulējums „maksimāli pieļaujamo maksu par ostas velkoņa izmantošanu samazina par 25% no piemērojamās standartlikmes" faktiski nozīmē vien to, ka piemērojamā standartlikme noteiktām kuģu kategorijām ir par 25% zemāka nekā vispārējā likme. Tādējādi pēc būtības Rīgas Brīvostas valde ir noteikusi pa kuģu kategorijām diferencētus maksimālos tarifu robežlīmeņus, un tas nav pretrunā ar likumā noteiktajām Rīgas Brīvostas pārvaldes tiesībām. Līdz ar to tiesa atzina, ka šajā aspektā nav saskatāma kompetences pārsniegšana.

[5.3] Tiesa konstatēja, ka Rīgas Brīvostas valdes 2009.gada 19.novembra lēmuma Nr.120 nolemjošā daļa, apstiprinot grozījumus Rīgas ostas maksās, satur atsauci uz diviem citiem dokumentiem: 1) Rīgas

brīvostas pārvaldes Stratēģiskās plānošanas un projektu vadības departamenta 2009.gada 10.novembra ziņojumu Nr.SD/09/284-n; 2) Rīgas brīvostas 2009.gada 19.novembra valdes sēdes protokola Nr.18 6.punktu.

Tiesa secināja, ka Rīgas brīvostas pārvaldes Stratēģiskās plānošanas un projektu vadības departamenta 2009.gada 10.novembra ziņojums Nr.SD/09/284-n, kā arī tam pievienotie priekšlikumi par izmaiņām Rīgas ostas maksās un grozījumu projekts, nesatur priekšlikumu izteikt citā redakcijā Rīgas ostas maksu 51.punktu, kura grozīšanu pieteicējs ir pārsūdzējis izskatāmajā pieteikumā.

Turpretī Rīgas brīvostas valdes sēdes 2009.gada 19.novembra protokola Nr.18 6.punktā, apspriežot priekšlikumus Rīgas ostas maksu grozījumiem, teikts: „Valde atbalsta izteiktos priekšlikumus un lūdz pārvaldniekam noformēt rakstiski.” Tālāk protokolā minēts, ka, „izskatot iesniegto lēmumprojektu un pievienotos materiālus”, brīvostas valde vienbalsīgi nolemj pieņemt lēmumu par grozījumiem Rīgas ostas maksās. Ņemot vērā minēto, tiesai neradās šaubas, ka brīvostas valde ir pieņēmusi lēmumu par grozījumiem Rīgas ostas maksās tādā redakcijā, kādā grozījumus (ar izteiktajiem priekšlikumiem) noformēja pārvaldnieks.

Lietā ir iesniegts arī Brīvostas pārvaldnieka parakstīts grozījumu teksts ar norādi uz Rīgas Brīvostas valdes 2009.gada 19.novembra lēmumu Nr.120. Šis teksts sakrīt ar pieteicēja iesniegto Latvijas Vēstneša publikāciju, tostarp Grozījumu 8.punktā (grozījums Rīgas ostas maksu 51.punktā). Tādējādi tiesa atzina, ka pieteicēja uzskats, ka Rīgas Brīvostas valde nav lēmusi par apstrīdēto punktu, atzīstams par nepamatotu.

[5.4] Tiesa atsaucās uz Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 62.panta pirmo daļu un konstatēja, ka atbildētājs neapstrīd un no lietas materiāliem arī neizriet, ka pārsūdzētā lēmuma izdošanas procesā pieteicēja viedoklis par grozījumiem būtu noskaidrots.

Tiesa konstatēja, ka atšķirībā no kuģu operatoriem, kuri par ostas pakalpojumiem ir ieinteresēti maksāt pēc iespējas mazāk, pieteicējs kā velkoņu pakalpojumu sniedzējs ir ieinteresēts saņemt lielāku samaksu par saviem pakalpojumiem, līdz ar to tiesību akts, kurš nosaka tarifu maksimālo robežlīmeni vai pat samazina to, ierobežo pieteicēja tiesības saņemt samaksu par pakalpojumiem, tātad ir pieteicējam nelabvēlīgs. Tādējādi atbildētājam pieteicēja viedoklis bija jānoskaidro, tādēļ, to neizdarot, ir pieļauts procesuāls pārkāpums – pārkāpts uzklausīšanas pienākums.

Administratīvo tiesu judikatūrā ir atzīts, ka procesuālo tiesību ievērošana nav pašmērķis, tāpēc procesuālā pārkāpuma dēļ administratīvais akts ir jāatceļ tad, ja procesuālais pārkāpums ietekmēja vai varēja ietekmēt administratīvo aktu pēc satura (*skat. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 22.novembra spriedumu lietā Nr. SKA-374*).

Atbildētājs uzskata, ka grozījumiem Rīgas ostas maksu 51.punktā ir redakcionāla daba, jo atlaides došanu paredz arī iepriekšējā redakcija, un ka

šajā gadījumā ir tikai precizēts, ka atlaide pienākas ne tikai pietauvošanas, bet arī attauvošanas gadījumā, jo nav pamata piemērot atšķirīgas likmes par pietauvošanos un attauvošanos.

Tiesa atzina, ka nav pamata apšaubīt pieteicēja minēto, ka praksē līdz šim tika piemērots atšķirīgs tarifs, jo sevišķi ņemot vērā, ka atkarībā no kuģa kapteiņa gribas pietauvošanai vai attauvošanai var būt dažādas tehnikas (kuģa apgriešana), kā arī viena un tā paša kuģa pietauvošanas un attauvošanas gadījumā tam var būt atšķirīgs kravas daudzums. Līdz ar to pārsūdzētajam lēmumam, kurš noteiktu kategoriju kuģiem paredz piemērot samazinātu tarifu arī attauvošanās gadījumā, var būt finansiāli nelabvēlīga ietekme uz pieteicēju.

Neatkāpjoties no tiesas secinājumiem, ka brīvostas pārvaldes tiesības noteikt tarifu robežlīmeņus par velkoņu pakalpojumiem ir paredzētas likumā un ir saistītas ar atbildētāja publiski tiesisko funkciju izpildi, tiesa norādīja, ka velkoņu pakalpojumu tirgū pieteicējs veic brīvu komercdarbību, tādēļ sabiedrības intereses, kuru vārdā darbojas Brīvostas pārvalde, nosakot tarifus, ir jāsamēro ar pieteicēja tiesībām uz komercdarbības veikšanu (publiskie ierobežojumi, ko realizē atbildētājs, nedrīkst uzlikt nesamērīgu slogu pieteicēja saimnieciskajai darbībai). Citiem vārdiem, lēmums, ar kuru tiek noteikti tarifu maksimālie robežlīmeņi velkoņu pakalpojumiem, nevar radīt tādu tarifu režīmu, kura apstākļos privātajam pakalpojumu sniedzējam ir jāstrādā ar zaudējumiem.

Atbildētājs 2010.gada 25.novembra paskaidrojumā tiesai ir atzinis, ka 2005.gadā tika paaugstināta velkoņu pakalpojumu maksa, tieši balstoties uz pamatotu pieteicēja iesniegumu par to, ka ir cēlušās patēriņa un energoresursu cenas. Tiesa atzina par vispārzināmu pieteicēja norādīto, ka arī pēdējos gados ir cēlušās degvielas cenas, kas tieši skar pieteicēja saimniecisko darbību, ņemot vērā, ka velkoņi patērē degvielu. Tādējādi ir dibināts iemesls šaubīties par atbildētāja rīcību, ka situācijā, kad degvielas cenas ir cēlušās, tiek pieņemts lēmums, ar kuru velkoņu pakalpojumu tarifs tiek būtībā samazināts. Atbildētājs tiesai nav iesniedzis izvērtējumu jeb aprēķinu, kādu iespaidu uz velkoņu pakalpojumu sniedzējiem atstās tarifu samazināšanu (tādam izvērtējumam būtu jābūt, paturot prātā, ka atbildētājam jāņem vērā privātā pakalpojumu sniedzēja tiesības veikt komercdarbību un gūt ar to ienākumus). Tiesa secināja, ka lēmuma pamatā nav saimnieciska izvērtējuma.

Vēl jo vairāk finansiālā izvērtējuma nepieciešamība kļūst svarīga, ņemot vērā pieteicēja minēto un Konkurences padomes konstatēto (*http://www.kp.gov. lv/?object_id=913, http://www.kp.gov.lv/uploaded_files/2009/DE02-008_2403. pdf*), ka saskaņā ar atbildētāja struktūrvienības – Kuģošanas departamenta ostas kapteiņa – rīkojumu, centralizējot velkoņu pakalpojumu pieteikšanu un nosakot velkoņu pakalpojumu sniegšanas kārtību, radīta iespēja atbildētājam izvēlēties tos kuģus, kurus apkalpot. Tādējādi ir mazināta pieteicēja iespēja brīvi darboties velkoņu pakalpojumu tirgū, līdz ar to

tarifu faktiskā samazināšana finansiāli uz pieteicēju var iedarboties smagāk nekā uz atbildētāju.

Apkopojot minētos apsvērumus, tiesa atzina, ka pieteicēja viedokļa uzklausīšana un viņa argumentu izvērtēšana, lemjot par velkoņu pakalpojumu tarifu robežlīmeņiem, varēja ietekmēt pārsūdzētā lēmuma saturu, līdz ar to pieļautais procesuālais pārkāpums ir būtisks. Tādēļ Rīgas Brīvostas valdes lēmums pārsūdzētajā daļā ir nepamatots un atceļams.

[6] Par Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 29.decembra spriedumu Rīgas Brīvostas pārvalde iesniedza apelācijas sūdzību, kas pamatota ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Rakstveida paskaidrojumu un viedokļa izteikšanas pieprasīšana no komercsabiedrībām ir paredzēta tikai Rīgas brīvostas likuma 13.pantā, un tas attiecas uz gadījumiem, kad ostas valde lemj jautājumus par līguma pirmstermiņa izbeigšanu ar komercsabiedrību par tās darbību brīvās zonas režīmā Rīgas brīvostā. Ne Rīgas brīvostas likums, ne Likums par ostām, ne arī Rīgas ostas maksas neuzliek pienākumu ostas valdei pirms lēmuma par ostas maksu un tarifu robežlīmeņu noteikšanas, apzināt visas ieinteresētās personas un pieprasīt no šīm personām paskaidrojumus.

Rīgas ostas maksu adresāti ir ostas maksu maksātāji (kuģu īpašnieki vai operatori, aģenti), saņēmēji, kā arī ostas pakalpojumu saņēmēji par velkoņu un citu peldošo līdzekļu izmantošanu, ugunsdzēsēju pakalpojumiem, atkritumu un piesārņoto ūdeņu pieņemšanu un dzeramā ūdens piegādi, kā arī šo pakalpojumu sniedzēji, kuru uzskaitījumu noteikt nav iespējams, jo šo pakalpojumu sniegšanu var uzsākt arī citas personas, kas šobrīd tos Rīgas brīvostā nesniedz.

[6.2] Lēmums ir vispārīgais administratīvais akts. Atbildētājs atsaucas uz Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 19.septembra lēmumu lietā Nr.SKA-523, norādot, ka, tā kā vispārīgā administratīvā akta adresātu loks nav individuāli noteikts, šāda akta paziņošana iesaistītajām personām nav iespējama.

Attiecībā uz personu viedokļa uzklausīšanas pienākumu arī gadījumos, kad ir izdots vispārīgs administratīvs akts, ir piemērojami tie paši noteikumi, kas uz paziņošanas pienākumu. Tas nozīmē, ka pirms lēmuma pieņemšanas, Rīgas Brīvostas valdei nebija pienākums uzklausīt visu personu, kuras varētu skart lēmums, viedokli un argumentus.

[6.3] Nosakot uz individuāli nenoteiktu personu loku attiecināmu maksājumu apmēru, nav iespējams un nav lietderīgi noskaidrot visu iespējamo adresātu viedokļus. Maksu un tarifu robežlīmeņu noteikšana nav uzskatāma par gadījumu, kad klasiskā izpratnē tiek izdots nelabvēlīgs administratīvs akts. Līdz ar to, atbilstoši APL 62.panta otrās daļas 3.punktam, atbildētājam nebija nepieciešams uzklausīt pieteicēja viedokli un argumentus.

[7] Pieteicēja rakstveida paskaidrojumos apelācijas sūdzību neatzina, lūdza pieteikumu apmierināt. Papildus pieteikumā minētajiem argumentiem, rakstveida paskaidrojumos norādīts turpmāk minētais.

[7.1] Rīgas Brīvostas pārvaldei savā darbībā ir jāievēro visi normatīvie akti, kas attiecas uz publisko tiesību subjektiem, tai skaitā arī Valsts pārvaldes iekārtas likums un APL. Līdzīgā situācijā Ventspils Brīvostas pārvalde, lemjot par grozījumu veikšanu Ventspils Brīvostas noteikumos, veica visu ostā darbojošos pakalpojumu sniedzēju viedokļu noskaidrošanu par iecerētajiem grozījumiem (Ventspils Brīvostas pārvaldes vēstule Nr.1-721/132).

[7.2] Ņemot vērā, ka velkoņu pakalpojumu sniegšanai Rīgas ostā ir nepieciešama Rīgas Brīvostas pārvaldes atļauja, kā arī līnijkuģiem kuģošanas līnijas apstiprina Rīgas Brīvostas pārvalde, atbildētājai administratīvā akta izdošanas brīdī adresāti bija skaidri identificējami – bija konkrēti un nepārprotami zināmas tās komercsabiedrības, kas sniedz attiecīgos pakalpojumus. Lietā nepastāv strīds, ka administratīvā akta pieņemšanas brīdī velkoņu pakalpojumus Rīgas ostā piedāvāja tikai divas personas – AS „PKL Flote" un pati Rīgas Brīvostas pārvalde.

[7.3] Atbildētājs nav sniedzis nekādu pamatojumu, kādēļ tā ieskatā pieteicēja viedokļa noskaidrošana nav iespējama vai adekvāta. Turklāt atbilstoši APL 52.panta trešajai daļai – ja administratīvais akts ir izdots rakstveidā un personas viedoklis un argumenti nav noskaidroti, administratīvā akta pamatojumā norāda iemeslu. Lēmumā nebija nekādas norādes par viedokļa nenoskaidrošanas pamatojumu.

[7.4] Atbildētājs nav ievērojis APL 67.pantā noteikto administratīvā akta formu un sastāvdaļas, tādējādi pārkāpis patvaļas aizlieguma principu un tiesiskās paļāvības principu. Faktiski adresātam tiek liegtas iespējas pārsūdzēt administratīvo aktu, jo personai, ja tā nepiekrīt administratīvā akta saturam, sūdzoties un paužot savu argumentāciju, ir jāuzmin, kādi bijuši iestādes apsvērumi, izdodot administratīvo aktu. Ne lēmums, ne ar tā izdošanu saistītie dokumenti neatspoguļo lēmuma pamatojumu. Pamatojums, ko ir paudis atbildētāja pārstāvis tiesas sēdē un rakstveida paskaidrojumos, nav pietiekošs un neattaisno pieteicējai uzlikto pienākumu.

[7.5] Grozījumu 8.punkta pieņemšana nav uzskatāma par redakcionālu bijušā Rīgas ostas maksas 51.punkta precizēšanu, jo šis lēmums tiešā veidā skar un maina samaksas aprēķināšanas kārtību, pieteicējam sniedzot velkoņu pakalpojumus pie attauvošanās Rīgas ostas maksu 44.punktā noteiktajiem kuģiem un līnijkuģiem. Līdz ar to tiesiskā situācija ar lēmumu tika nevis precizēta, bet gan izmainīta, skarot pieteicēja tiesības un tiesiskās intereses.

[7.6] Ņemot vērā APL 65.pantu, Rīgas Brīvostas pārvaldei Grozījumu 8.punkta pieņemšanas procesā bija jāizvērtē divi būtiskākie aspekti, proti, vai ir nepieciešams paredzēt atlaidi pie attauvošanās, un gadījumā, ja Rīgas Brīvostas pārvalde pamatoti izlemtu, ka ir nepieciešams,

tad pārvaldei būtu jāizvērtē un jāaprēķina atlaides apmērs, ņemot vērā samērīguma principu.

Argumentācija par esošās prakses turpināšanu nav pietiekoša, jo atbilstoši APL 10.pantam iestādes rīcībai ir jābūt konsekventai un tiesiskai. Tas, ka Rīgas Brīvostas pārvalde agrāk ir pieņēmusi regulējumu aprēķināt 25% atlaidi pie pietauvošanās, neizvērtējot nekādus lietderības apsvērumus un nenoskaidrojot adresātu viedokli, un tas ka šis regulējums nav pārsūdzēts, automātiski nedod iestādei tiesības arī nākotnē pieņemt šāda veida lēmumus šādā prettiesiskā kārtībā. Savukārt attiecībā uz piemērojamās atlaides apmēru atbildētāja pārstāvis tiesas sēdē norādīja, ka aprēķini veidoti tā, lai būtu ostai pievilcīgi.

[7.7] Tiesvedības laikā atbildētājs nav iesniedzis nekādus pierādījumus, kā arī publiskajā telpā nav pieejama informācija, ka Rīgas ostas maksu 51.punktā noteiktā 25% atlaide pie attauvošanās būtu sasniegusi Rīgas Brīvostas pārvaldes pieminēto leģitīmo mērķi – Igaunijas un Lietuvas kuģu ienākšanai pievilcīga režīma izveidošana. Atbildētājs nav iesniedzis nekādus pierādījumus, ka pēc administratīvā akta tā pārsūdzētajā daļā spēkā stāšanās būtu noslēgti jauni līnijas līgumi ar kuģošanas līnijas operatoriem par līnijkuģu ienākšanu Rīgas ostā.

[8] Tiesas sēdē apgabaltiesā Rīgas Brīvostas pārvaldes pārstāvis uzturēja apelācijas sūdzību uz tajā minētajiem pamatiem. Papildus norādīja, ka strīdā ir jāizšķir pamatjautājums – vai Grozījumu 8.punkts ir pieteicējai nelabvēlīgs. No tā ir atkarīgs, vai pirms lēmuma pieņemšanas atbildētājai bija pienākums prasīt pieteicējas viedokli. Ja pieteicēja uzskatīja, ka šis lēmums ierobežo pieteicējas komercdarbību, pieteicējai bija jāvēršas Konkurences padomē.

AS „PKL Flote" pārstāvis apelācijas sūdzību neatzina un lūdza apmierināt pieteikumu. Papildus norādīja, ka pieteicējs ir pierādījis, ka administratīvais akts ir radījis zaudējumus. Papildus tam 2008., 2009. un 2010.gadā Konkurences padome trijos lēmumos atzina, ka tirgus bija deformēts, Rīgas Brīvostas pārvalde pati bija tirgus dalībniece un pārdalīja lielākos, smagākos kuģus sev par labu. Savukārt, kur tika noteikta atlaide 25%, novirzīja AS „PKL Flote". Šobrīd prakse nav mainījusies, pieteicējs joprojām netiek uzklausīts. Ja pieteicējs būtu uzklausīts, būtu iesniedzis savus aprēķinus, pierādījis savu argumentāciju, kāpēc šādas atlaides došana arī attauvošanās gadījumā rada nesamērīgus zaudējumus, kurus vairs nav iespējams segt. Ja Rīgas Brīvostas pārvalde, rīkojot mārketinga akciju vairāku kuģu piesaistīšanai, vēlējās to darīt, pārvaldei bija visas tiesības izmantot pašai savus velkoņus, dot atlaides.

Motīvu daļa

[9] Pārbaudījusi lietas materiālus un noklausījusies administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka atbildētāja apelācijas sūdzība nav pamatota, bet pieteikums ir apmierināms.

[10] APL 307.panta ceturtā daļa noteic, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šajā gadījumā šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Administratīvā apgabaltiesa, izvērtējot Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 29.decembra sprieduma motivāciju, atzīst, ka pirmās instances tiesa pareizi izvērtēja lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus un pamatoti atzina, ka Grozījumu 8.punkts nav tiesisks, jo tā pieņemšanā pieļauti būtiski procesuāli pārkāpumi, līdz ar to tas atceļams (skat. sprieduma atreferējumu [5] punktā). Tā kā pirmās instances tiesas sprieduma pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, apgabaltiesa pievienojās tā motivācijai un to neatkārto.

Par atbildētāja apelācijas sūdzības argumentiem apgabaltiesa papildus norāda turpmāk minēto.

[11] Lietā nepastāv strīds, ka velkoņu pakalpojumu sniegšanai Rīgas ostā ir nepieciešama Rīgas Brīvostas pārvaldes atļauja, kā arī līnijkuģiem kuģošanas līnijas apstiprina Rīgas Brīvostas pārvalde. Tādējādi, kā to pamatoti norāda pieteicējs, atbildētājam, pieņemot Grozījumus 8.punktā, šo grozījumu adresāti bija zināmi, proti, komercsabiedrības, kas sniedz attiecīgos pakalpojumus. Nepastāv strīds, ka administratīvā akta pieņemšanas brīdī velkoņu pakalpojumus Rīgas ostā piedāvāja tikai divas personas – AS „PKL Flote" un pati Rīgas Brīvostas pārvalde. Tādējādi apgabaltiesas ieskatā atbildētājam nepastāvēja nekādas grūtības informēt pieteicēju par plānotajiem grozījumiem Rīgas ostas maksās, tostarp par grozījumiem 51.punktā. Līdz ar to nav pamatota atbildētāja atsaukšanās apelācijas sūdzībā uz Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta atziņām 2006.gada 19.septembra lēmumā lietā Nr.SKA-523.

Vienlaikus apgabaltiesa konstatē, ka atbildētājs lietā nav sniedzis pamatojumu, kādēļ pieteicēja viedokļa noskaidrošana par Grozījumu 8.punktu nav bijusi iespējama vai adekvāta.

Kā to pamatoti norādīja pirmās instances tiesa, Grozījumu 8.punkts attiecas uz pieteicēja komercdarbību un noteic pieteicējam pienākumu piemērot jaunu – par 25 % samazinātu – maksu no piemērojamās standartlikmes par ostas velkoņa izmantošanu līnijkuģu un Rīgas ostu maksas 44.punktā noteikto kuģu attauvošanās gadījumā. Līdz minēto grozījumu pieņemšanai šāds obligāts maksas samazinājums pieteicējam bija jāpiemēro tikai minēto kuģu pietauvošanās gadījumā. Konkrētajos faktiskajos apstākļos apgabaltiesai nepastāv šaubas par to, ka Grozījumu

8.punkts ir pieteicējai nelabvēlīgs lēmums, jo tas uzliek pienākumu samazināt maksu par velkoņu pakalpojuma sniegšanu kuģu attauvošanās gadījumā.

[12] Tā kā pieteicēja pieteikums apmierināms, saskaņā ar APL 126.panta pirmo daļu no Rīgas Brīvostas pārvaldes par labu AS „PKL Flote" piespriežama pieteicēja samaksātā valsts nodeva 20 lati par pieteikuma iesniegšanu tiesā (2010.gada 18.maija rīkojums skaidras naudas iemaksai Nr. TT/10077/06573 AS „Parex Banka" lietas 10.lapā).

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 307.pantu un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

apmierināt akciju sabiedrības „PKL Flote" pieteikumu.

Atcelt ar tā pieņemšanas dienu ar Rīgas Brīvostas valdes 2009.gada 19.novembra lēmumu Nr.120 „Par grozījumiem Rīgas ostas maksās" apstiprināto Grozījumu Rīgas ostas maksās 8.punktu.

Uzlikt pienākumu Rīgas Brīvostas pārvaldei atlīdzināt akciju sabiedrībai „PKL Flote" samaksāto valsts nodevu 20 (divdesmit) latus.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja S.Gintere

Tiesneses M.Osmane

V.Zommere